

Health & Research Journal

Vol 2, No 1 (2016)

Volume 2 Issue 1 January - March 2016

Updating nurse graduate knowledge – the development of the “evidence based practice in nursing” continuing educational programme

Areti Stavropoulou

doi: [10.12681/healthresj.19639](https://doi.org/10.12681/healthresj.19639)

To cite this article:

Stavropoulou, A. (2019). Updating nurse graduate knowledge – the development of the “evidence based practice in nursing” continuing educational programme. *Health & Research Journal*, 2(1), 23–33.
<https://doi.org/10.12681/healthresj.19639>

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ: ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗΣ ΓΝΩΣΕΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΑΕΙ (Π.Ε.Γ.Α.) «ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΒΑΣΙΣΜΕΝΗ ΣΕ ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ»

Σταυροπούλου Αρετή

Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Νοσηλευτικής Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης,
Επιστημονικά Υπεύθυνη Π.Ε.Γ.Α.

DOI: 10.5281/zenodo.41664

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια έχει δοθεί μεγάλη βαρύτητα στο σχεδιασμό προγραμμάτων συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης. Ο τρόπος και οι προϋποθέσεις σχεδιασμού των εκπαιδευτικών προγραμμάτων συνδέονται με την αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης. Η περιγραφή των σταδίων σχεδιασμού του Προγράμματος Επικαιροποίησης Γνώσεων Αποφοίτων «Πρακτική Βασισμένη σε Ενδείξεις στη Νοσηλευτική», που υλοποιήθηκε στο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (ΤΕΙ) Κρήτης, στο ΤΕΙ Αθήνας και στο ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης κατά το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015. Ο σχεδιασμός του Προγράμματος περιελάμβανε έξι στάδια. Το κάθε στάδιο αποτελούσε μια ξεχωριστή δραστηριότητα. Η εξέλιξη και τα αποτελέσματα του κάθε σταδίου καθόριζαν την εκκίνηση και το σχεδιασμό του επόμενου σταδίου. Η τελική διαμόρφωση και το αποτέλεσμα του προγράμματος ήταν απόρροια της εμπειρίας που προέκυψε από τα παραπάνω στάδια. Σημαντική γνώση προέκυψε από τα στάδια σχεδιασμού και την αξιολόγηση τους. Ο επιτυχημένος σχεδιασμός ενός εκπαιδευτικού προγράμματος συνδέεται κυρίως σε ποιοτικά στοιχεία, όπως η φιλοσοφία, η εμπειρία, τα χαρακτηριστικά των ανθρώπων και του κοινωνικού πλαισίου μέσα στο οποίο διενεργείται η εκπαίδευση. Οι ποιοτικού τύπου ερευνητικές προσεγγίσεις, η δημιουργία υποστηρικτικών δικτύων και η διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών μάθησης αποτελούν προϋποθέσεις για τον σχεδιασμό προγραμμάτων συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και την εφαρμογή της νέας γνώσης στην επαγγελματική πρακτική.

Λέξεις – κλειδιά: Νοσηλευτική βασισμένη σε ενδείξεις, συνεχιζόμενη εκπαίδευση, δια βίου μάθηση, σχεδιασμός εκπαίδευσης ενηλίκων.

Υπεύθυνος αλληλογραφίας: Αρετή Σταυροπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια, aretis@staff.teicrete.gr

UPDATING NURSE GRADUATE KNOWLEDGE – THE DEVELOPMENT OF THE “EVIDENCE BASED PRACTICE IN NURSING” CONTINUING EDUCATIONAL PROGRAMME

Stavropoulou Areti

Assistant Professor, Department of Nursing Technological Educational Institute of Crete
Programme Coordinator

DOI: 10.5281/zenodo.41664

Abstract

In recent years there has been given great importance in designing continuing education and lifelong learning programs. The development process of such programs is strongly related to successful learning outcomes. The aim of this paper is to describe the process followed to design the “Evidence Based Practice in Nursing” Continuing Educational Program which implemented at the Technological Educational Institute (TEI) of Crete, TEI Athens and ATEI of Thessaloniki during the academic year 2014-2015. The development of the program encompassed six stages. Each stage was a separate activity. The results of each stage determined the development of the next stage. The final configuration and the impact of the Program was a result of the experience gained from the above stages. Significant knowledge emerged from planning and evaluating each Program stage. Results showed that successful design of training programs associated mainly to qualitative elements, such as philosophy, experience, characteristics of people and the social context in which the educational activities were carried out. Qualitative approaches, support networks and appropriate learning conditions are prerequisites for designing continuing education programs and for applying new knowledge in professional practice.

Key-words: Evidence-based nursing, continuing education, lifelong learning, adult education.

Corresponding author: Areti Stavropoulou, Assistant Professor, aretis@staff.teicrete.gr

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες έχει δοθεί μεγάλη έμφαση σε δραστηριότητες συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης. Οι δραστηριότητες αυτές στοχεύουν στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και της οικονομίας της γνώσης, με σκοπό την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και την ανάπτυξη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει χαράξει εκπαιδευτική πολιτική, της οποίας αναπόσπαστο κομμάτι είναι η Δια Βίου Μάθηση και η προσέλευση πληθυσμού σε προγράμματά της, μέσω της παροχής κινήτρων. Αν και είναι γνωστό ότι η συνεχιζόμενη μάθηση είναι αλληλένδετη με την ποιότητα του παρεχόμενου έργου σε κάθε επάγγελμα, ο Ν. 3879/2010 για την «Ανάπτυξη της δια Βίου Μάθησης» δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση, θέτοντας προδιαγραφές ελέγχου και διασφάλισης ποιότητας στη Δια Βίου Μάθηση.¹ Συγκεκριμένα, ορίζει και διασφαλίζει την ποιότητα στο πλαίσιο παροχής εκπαίδευσης και κατάρτισης (δομές, διδακτικό υλικό, προγράμματα, εκπαιδευτικοί), στις διαδικασίες (διδακτικές μέθοδοι και εφαρμογή) και στα αποτελέσματα της μάθησης, τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις ικανότητες που αποκτώνται στο τέλος μιας μαθησιακής διαδρομής.

Σύμφωνα με τον παραπάνω Νόμο, είναι σημαντικό να τονισθεί ότι τα προγράμματα δια βίου μάθησης βασίζονται στις εξής δύο θεμελιώδεις αρχές:

α) «*Η Διά Βίου Μάθηση να είναι αποτελεσματική*».

Ως προς την αρχή της αποτελεσματικότητας, σημαντικό είναι ο σχεδιασμός των προγραμμάτων να βασίζεται στις ανάγκες των εκπαιδευομένων, να γίνεται χρήση σύγχρονων και ποικίλων μεθόδων διδασκαλίας, λαμβάνοντας υπόψη τα

χαρακτηριστικά του πληθυσμού-στόχου και οι μέθοδοι να είναι σύμφωνες με κοινώς αποδεκτά διεθνή πρότυπα. Το τελικό αποτέλεσμα αφορά τους εκπαιδευόμενους που επιτυγχάνουν τους μαθησιακούς στόχους τους οποίους θέτει το πρόγραμμα και τις αποκτώμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που αναγνωρίζονται και εντάσσονται στο Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων.

β) «*Η Δια Βίου Μάθηση να σχετίζεται με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας*». Σύμφωνα με αυτή δίνεται έμφαση στην σύνδεση θεωρίας με πράξη. Τα προσόντα που αποκτά ο εκπαιδευόμενος σχετίζονται με τις ανάγκες του επαγγέλματος στην πράξη και οδηγούν σε βελτίωση της επαγγελματικής σταδιοδρομίας που είναι σύμφωνη με τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες του εκπαιδευόμενου.²

Τα προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης διέπονται από κανόνες ελέγχου και διασφάλισης ποιότητας, σχεδιάζονται με βάση τα χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων και ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ίδιων και του επαγγέλματός τους. Το Πρόγραμμα Επικαιροποίησης Γνώσεων Αποφοίτων ΑΕΙ (Π.Ε.Γ.Α.) «*Πρακτική Βασισμένη σε Ενδείξεις στη Νοσηλευτική*» σχεδιάστηκε με βάση τις θεμελιώδεις αρχές της δια βίου μάθησης. Βασική επιδίωξη του προγράμματος ήταν η σύνδεση της σύγχρονης θεωρητικής γνώσης με τις ανάγκες του επαγγέλματος και τη σύγχρονη κλινική πρακτική.

Σκοπός

Σκοπός αυτού του άρθρου είναι να περιγράψει και να αναλύσει τα στάδια σχεδιασμού του Προγράμματος Επικαιροποίησης Γνώσεων Αποφοίτων «*Πρακτική Βασισμένη σε Ενδείξεις στη*

Νοσηλευτική», που υλοποιήθηκε σε τρία μεγάλα ΑΕΙ της χώρας μας, συγκεκριμένα στο ΤΕΙ Κρήτης, στο ΤΕΙ Αθήνας και στο ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης κατά το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015.

Υλικό και Μέθοδος

Σχεδιασμός του Προγράμματος «Πρακτική Βασισμένη σε Ενδείξεις στη Νοσηλευτική»

Το Πρόγραμμα «*Πρακτική Βασισμένη σε Ενδείξεις στη Νοσηλευτική*», υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση, με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ). Επρόκειτο για ένα πρόγραμμα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης 100 ωρών, διαρθρωμένο σε πέντε διδακτικές ενότητες, που ως στόχο είχε την εκπαίδευση αποφοίτων νοσηλευτών ΑΕΙ στο αντικείμενο της πρακτικής βασισμένης σε ενδείξεις στη νοσηλευτική. Ο λόγος που επιλέχθηκε το συγκεκριμένο θέμα ήταν γιατί η πρακτική βασισμένη σε ενδείξεις είναι απόλυτα συνυφασμένη με βασικές προτεραιότητες της ΕΕ, όπως είναι η διασφάλιση ποιότητας της παρεχόμενης φροντίδας, η αποτελεσματικότητα-αποδοτικότητα του συστήματος υγείας, η βέλτιστη κλινική πρακτική και η βέλτιστη πορεία της υγείας των ασθενών. Το Π.Ε.Γ.Α. «*Πρακτική Βασισμένη σε Ενδείξεις στη Νοσηλευτική*» σχεδιάστηκε με βάση τις αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων και τις αρχές διασφάλισης ποιότητας που διέπουν τη δια βίου μάθηση.^{3,4}

Ο σχεδιασμός του Προγράμματος περιελάμβανε τα έξι στάδια που ακολουθούν:

1. Μελέτη του πληθυσμού-στόχου στο κοινωνικό και επαγγελματικό πλαίσιο του

2. Ανάπτυξη δικτύου υποστήριξης
3. Συμμετοχή των εκπαιδευομένων στο Πρόγραμμα
4. Ανάπτυξη του Προγράμματος (δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού)
5. Υλοποίηση του Προγράμματος
6. Αξιολόγηση του Προγράμματος

Κάθε ένα από τα παραπάνω στάδια αποτέλεσε μια ξεχωριστή δραστηριότητα. Το πλαίσιο και το περιβάλλον στο οποίο θα διενεργείτο η εκπαίδευση επηρέασαν την εξέλιξη του κάθε σταδίου και καθόρισαν το αποτέλεσμά του αλλά και την εκκίνηση του επόμενου σταδίου. Το τελικό αποτέλεσμα του Προγράμματος και το πώς αυτό διαμορφώθηκε ήταν απόρροια της μελέτης και της εμπειρίας που προέκυψε από κάθε ένα από τα παραπάνω στάδια. Αναλυτικά, οι δράσεις που υλοποιήθηκαν σε κάθε στάδιο περιγράφονται ακολούθως:

1^ο Στάδιο: Μελέτη του πληθυσμού-στόχου στο κοινωνικό και επαγγελματικό πλαίσιο του

Στο πρώτο στάδιο σχεδιασμού διερευνήθηκε ο πληθυσμός – στόχος και το κοινωνικό και επαγγελματικό του πλαίσιο. Μελετήθηκε η δυναμική επιρροή των κοινωνικών και εργασιακών πλαισίων σε τρεις διαφορετικές πόλεις (Αθήνα, Ηράκλειο, Θεσσαλονίκη) και πώς αυτά ενδέχεται να επηρεάσουν τις απόψεις και τις γνώσεις των νοσηλευτών στο θέμα της πρακτικής βασισμένης σε ενδείξεις στη νοσηλευτική. Μελετήθηκαν οι δυναμικοί συμμετέχοντες μέσα στο κοινωνικό και επαγγελματικό τους πλαίσιο, χρησιμοποιώντας μεθόδους όπως είναι η αντανakλαστική σκέψη και τα ερωτηματολόγια διερεύνησης εκπαιδευτικών

αναγκών. Σε αυτό το πλαίσιο διανεμήθηκαν μέσω του διαδικτύου ερωτηματολόγια ανίχνευσης εκπαιδευτικών αναγκών των αποφοίτων νοσηλευτών, προκειμένου να εντοπιστούν οι εκπαιδευτικές ανάγκες αυτών, αλλά και οι προσδοκίες τους, σε σχέση με το διδακτικό αντικείμενο του Προγράμματος, δηλαδή την πρακτική βασισμένη σε ενδείξεις στη νοσηλευτική.

2^ο Στάδιο: Ανάπτυξη δικτύου υποστήριξης

Στο δεύτερο στάδιο, σκοπός ήταν η ανάπτυξη ενός δικτύου υποστήριξης για τη διευκόλυνση της εφαρμογής του προγράμματος. Βασικά θέματα σε αυτό το στάδιο αποτέλεσαν οι διαπροσωπικές αλληλεπιδράσεις και η δυναμική της ομάδας διαχείρισης του προγράμματος. Τα βασικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν σε αυτό το στάδιο ήταν οι διαπροσωπικές επαφές, η διοργάνωση ενημερωτικών ημερίδων, η διάχυση της πληροφορίας στον Τύπο, αλλά και στους τοπικούς φορείς και οργανισμούς, από όπου θα προέρχονταν οι δυνητικοί συμμετέχοντες. Επίσης, αναπτύχθηκε και ένα εσωτερικό δίκτυο υποστήριξης του προγράμματος, αποτελούμενο από τους τρεις Επιστημονικούς Υπευθύνους, τους υπεύθυνους των εκπαιδευτικών ενότητων και τους υπεύθυνους για την τεχνική υποστήριξη και για τους τομείς αξιολόγησης και πιστοποίησης ποιότητας των παραδοτέων του Προγράμματος.

3^ο Στάδιο: Συμμετοχή των εκπαιδευομένων στο Πρόγραμμα

Στο τρίτο στάδιο του σχεδιασμού, σκοπός ήταν η προσέλκυση και επιλογή των εκπαιδευομένων στο Πρόγραμμα. Σε πρώτη φάση, κοινοποιήθηκε

πρόσκληση ενδιαφέροντος μέσω των ιστοτόπων των τριών Ιδρυμάτων με όλες τις πληροφορίες που αφορούσαν στο Πρόγραμμα, αλλά και τα συγκεκριμένα κριτήρια επιλογής. Το Πρόγραμμα αφορούσε κατά προτεραιότητα νοσηλευτές, αποφοίτους ΑΕΙ, για τους οποίους είχαν παρέλθει τουλάχιστον 10 έτη από την ημερομηνία απόκτησης του βασικού τίτλου σπουδών, με αποδεδειγμένη επαγγελματική δραστηριότητα. Ο σχεδιασμός περιελάμβανε την διενέργεια τριών κύκλων εκπαίδευσης, με τρία τμήματα στο ΤΕΙ Κρήτης, τρία τμήματα στο ΤΕΙ Αθήνας και δύο τμήματα στο ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Ο προτεινόμενος αριθμός εκπαιδευομένων ανά τμήμα ήταν 25 άτομα. Στους ενδιαφερομένους δόθηκε η δυνατότητα επικοινωνίας με τις ομάδες διαχείρισης και συντονισμού του προγράμματος και ελήφθησαν υπόψη προσωπικές προτιμήσεις σε ό, τι αφορά στο τμήμα ένταξης στο Πρόγραμμα.

4^ο Στάδιο: Ανάπτυξη του Προγράμματος

Το τέταρτο στάδιο σχεδιασμού αφορούσε στην ανάπτυξη του Προγράμματος. Βασικά σημεία σε αυτό το στάδιο ήταν η κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών και των προσδοκιών των συμμετεχόντων. Για την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού Προγράμματος δημιουργήθηκαν ομάδες εργασίας αποτελούμενες από τους εκπαιδευτικούς, μέλη του τακτικού εκπαιδευτικού και επιστημονικού προσωπικού των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Οι ομάδες εργασίας όρισαν το τελικό περιεχόμενο της κάθε εκπαιδευτικής ενότητας και διαμόρφωσαν τους εκπαιδευτικούς στόχους και το εκπαιδευτικό υλικό βάσει των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από τη διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών των

δυναμικών συμμετεχόντων και βάσει της εμπειρίας και της τεχνογνωσίας τους. Η διαμόρφωση συγκεκριμένων εκπαιδευτικών στόχων βοήθησε τους εκπαιδευτές στα εξής:

1. Να επιλέξουν και να διαχειριστούν με αποτελεσματικό τρόπο την ύλη των μαθημάτων.
2. Να επιλέξουν τις κατάλληλες μεθόδους διδασκαλίας.
3. Να αξιολογήσουν το κατά πόσο οι διδασκόμενοι έμαθαν τα όσα διδάχθηκαν.

Οι μαθησιακοί στόχοι διαμορφώθηκαν τόσο σε σχέση με το διδακτικό αντικείμενο, την προσωπικότητα και την εμπειρία του εκπαιδευτή, όσο και με το προφίλ των εκπαιδευομένων, δηλαδή, ηλικία, επίπεδο εκπαίδευσης, επαγγελματική ειδικότητα και θέση, ψυχολογικά χαρακτηριστικά, ατομικές διαφορές, κίνητρα, ικανότητες, κλίσεις.⁵ Επιδιώχθηκε οι στόχοι αυτοί να είναι επιτεύξιμοι, ρεαλιστικοί, μετρήσιμοι και συγκεκριμένοι.⁶

Η επιλογή του περιεχομένου έγινε σε συνάρτηση με την εμπειρία και την φιλοσοφική θεώρηση του εκπαιδευτή. Κριτήρια και προϋποθέσεις της επιτυχούς επιλογής περιεχομένου ήταν η χρονική διάρκεια της εκπαίδευσης, το εκπαιδευτικό υπόβαθρο των εκπαιδευομένων, καθώς και ο όγκος της βιβλιογραφίας και των πληροφοριών που θα συμπεριλαμβάνονταν στο εκπαιδευτικό υλικό.⁵

Το πλαίσιο της μάθησης και το εκπαιδευτικό υλικό οργανώθηκε σύμφωνα με τη συνθήκη ότι οι εκπαιδευόμενοι ήταν ενήλικες και οι ενήλικες κινητοποιούνται για να μάθουν πληροφορίες των οποίων κατανοούν το στόχο και στις οποίες διακρίνουν πρακτικές εφαρμογές. Επιθυμούν να ελέγχουν τη διαδικασία μάθησης και να είναι

αυτοκαθοδηγούμενοι. Επίσης, θέλουν οι εμπειρίες τους να λαμβάνονται υπόψη στις συνθήκες μάθησης και να διδάσκονται και από τις εμπειρίες των άλλων.⁷ Κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή του Προγράμματος διαφυλάχθηκαν και ενισχύθηκαν οι γενικοί σκοποί μάθησης, δηλαδή, η μετάδοση γνώσεων και η ανάπτυξη ικανοτήτων, η ενιαία ανάπτυξη όλων των ψυχοφυσικών λειτουργιών, η ανάπτυξη διαφερόντων (long – life learner), και η αξιολογική μόρφωση, δηλαδή η ανάπτυξη ηθικών, κοινωνικών, και πνευματικών αξιών.⁸

5^ο Στάδιο: Υλοποίηση του Προγράμματος

Ο σκοπός του πέμπτου σταδίου ήταν η υλοποίηση του Προγράμματος και η εφαρμογή της διδασκαλίας. Οι βασικές μέθοδοι διδασκαλίας, που ακολουθήθηκαν ήταν η συνεργατική μάθηση, οι προσομοιώσεις, η μάθηση βασισμένη σε πρόβλημα, οι διαλέξεις, οι εργασίες σε μικρές ομάδες, η επίδειξη, και η συζήτηση. Σε κάποιες ενότητες έγινε χρήση τηλε-εκπαίδευσης (e-learning) και διαδραστικής εκπαίδευσης. Για την εφαρμογή της διδασκαλίας υπήρχε συνεχής και συστηματική επικοινωνία μεταξύ των Επιστημονικών Υπευθύνων, των Υπευθύνων των Διδακτικών Ενοτήτων και των Εκπαιδευτών. Για την αξιολόγηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας χρησιμοποιήθηκαν ερωτηματολόγια αξιολόγησης που συμπλήρωναν οι εκπαιδευόμενοι στο τέλος κάθε μαθήματος αλλά και στο τέλος κάθε διδακτικής ενότητας.

Η διδασκαλία ξεκίνησε αρχικά με τον πρώτο κύκλο στο ΤΕΙ Κρήτης και ακολούθησαν το ΤΕΙ Αθήνας και το ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Αυτό έγινε προκειμένου να εντοπιστούν τυχόν προβλήματα και δυσκολίες εν τη

γενέσει της εφαρμογής της διδασκαλίας και να επιλυθούν έγκαιρα από τη διαχειριστική ομάδα του προγράμματος.

6^ο Στάδιο: Αξιολόγηση του Προγράμματος και των εκπαιδευομένων

Στο τέλος του Προγράμματος πραγματοποιήθηκε η διαδικασία αξιολόγησης (εσωτερικής και εξωτερικής) για τους εκπαιδευόμενους, τους εκπαιδευτές και τη διαδικασία της εκπαίδευσης, με σκοπό την αποτίμηση και τη διασφάλιση της ποιότητας του έργου. Τα αποτελέσματα καταγράφηκαν και αναλύθηκαν, με σκοπό την εφαρμογή βελτιωτικών διαδικασιών, την υποστήριξη της διαδικασίας λήψης αποφάσεων και εφαρμογής αλλαγών και νέας γνώσης.

Το Πρόγραμμα αξιολογήθηκε σε δύο φάσεις. Η πρώτη φάση αφορούσε την εσωτερική αξιολόγηση και η δεύτερη φάση την εξωτερική αξιολόγηση. Οι τομείς που εξετάστηκαν ήταν η σαφήνεια των στόχων, η οργάνωση της ύλης, το υλικό των μαθημάτων, η κάλυψη κάθε διδασκόμενου θέματος, η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε, η ανταπόκριση στις ανάγκες του πληθυσμού-στόχου, οι μέθοδοι διδασκαλίας, η δημιουργικότητα και η καινοτομία.

Η εσωτερική αξιολόγηση βασίστηκε σε στοιχεία που προέκυψαν από την ανατροφοδότηση των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών, αλλά και από την εμπειρία σχεδιασμού και εφαρμογής της διαδικασίας. Η εσωτερική αξιολόγηση είχε διαμορφωτικό χαρακτήρα και αποτέλεσε διαδικασία εσωτερικού ελέγχου της ποιότητας του Προγράμματος σε επίπεδο διαδικασιών και αποτελεσμάτων της εκπαίδευσης.⁹ Η ομάδα

εσωτερικής αξιολόγησης διαμορφώθηκε από τους βασικούς συντελεστές του Προγράμματος, τους Επιστημονικούς Υπευθύνους ανά Ίδρυμα και τους υπεύθυνους των διδακτικών ενότητων. Κύριος στόχος της εσωτερικής αξιολόγησης ήταν ο εντοπισμός τυχόν αδύναμων σημείων του Προγράμματος και η διόρθωσή τους.

Διαδικασία εσωτερικής αξιολόγησης και αποτίμησης ενεργοποιήθηκε επίσης και για κάθε στάδιο σχεδιασμού του Προγράμματος. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται αναλυτικά οι ερωτήσεις αξιολόγησης για κάθε στάδιο σχεδιασμού, όπως και οι μέθοδοι συλλογής δεδομένων.

Η εξωτερική αξιολόγηση είχε απολογιστικό χαρακτήρα και βασίστηκε στα ερωτηματολόγια αξιολόγησης που συμπλήρωσαν οι εκπαιδευόμενοι, αλλά και σε στοιχεία που συλλέχθηκαν από το τελικό ερωτηματολόγιο αξιολόγησης που συμπληρώθηκε από όλους τους εκπαιδευόμενους στο τέλος κάθε κύκλου εκπαίδευσης. Η διαδικασία της εξωτερικής αξιολόγησης πραγματοποιήθηκε από εξωτερικό αξιολογητή, εξειδικευμένο επιστήμονα σε θέματα σχεδιασμού και αξιολόγησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων και πρακτικής βασισμένης σε ενδείξεις. Κύριος στόχος της εξωτερικής αξιολόγησης ήταν η αποτίμηση του βαθμού επίτευξης των στόχων του Προγράμματος και η διατύπωση προτάσεων για την συνέχισή του.¹⁰ Επιπροσθέτως, η επίτευξη των μαθησιακών στόχων και οι εκπαιδευόμενοι αξιολογήθηκαν βάσει των εργασιών και των αποτελεσμάτων της τελικής εξέτασης.

Αποτελέσματα

Ο σχεδιασμός των προγραμμάτων συνεχιζόμενης εκπαίδευσης αποτελεί δυναμική διαδικασία οποία η οποία βασίζεται στις πραγματικές συνθήκες της εκπαίδευσης και αλληλεπιδρά με το υπάρχον κοινωνικό, εκπαιδευτικό και επαγγελματικό πλαίσιο.^{11,12} Ο σχεδιασμός των προγραμμάτων αυτών επηρεάζεται από τις κοινωνικές και ανθρώπινες αξίες και τα ιδιοσυγκρασιακά χαρακτηριστικά όλων των εμπλεκόμενων. Τα στοιχεία αυτά αναδεικνύονται ιδιαίτερα με την χρήση ποιοτικών ερευνητικών μεθοδολογιών.¹³⁻¹⁵

Το Πρόγραμμα Επικαιροποίησης Γνώσεων Αποφοίτων «Πρακτική Βασισμένη σε Ενδείξεις στη Νοσηλευτική», υλοποιήθηκε σε τρεις κύκλους και 8 τμήματα συνολικά στο ΤΕΙ Κρήτης, ΤΕΙ Αθήνας και ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης κατά το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015. Το Πρόγραμμα παρακολούθησαν και ολοκλήρωσαν επιτυχώς 221 επαγγελματίες υγείας, απόφοιτοι ΑΕΙ, και συγκεκριμένα 81 στο ΤΕΙ Κρήτης, 75 στο ΤΕΙ Αθήνας και 65 στο ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Στο τέλος του Προγράμματος απονεμήθηκαν στους εκπαιδευόμενους πιστοποιητικά συνεχιζόμενης εκπαίδευσης που αντιστοιχούν σε 30 ECTS.

Τα οφέλη από το σχεδιασμό, την οργάνωση και την υλοποίηση του Προγράμματος «Πρακτική Βασισμένη σε Ενδείξεις στη Νοσηλευτική» ήταν η απόκτηση γνώσης και εμπειρίας, όπως αυτή αναδύεται από το στάδιο της αξιολόγησης, δηλαδή:

- Ο σχεδιασμός ενός εκπαιδευτικού προγράμματος βασίζεται στα χαρακτηριστικά των ανθρώπων και του κοινωνικού πλαισίου στο οποίο αυτοί δραστηριοποιούνται.
- Οι δραστηριότητες του δικτύου υποστήριξης εξαρτώνται από τη δυναμική

της ομάδας (διαπροσωπικές σχέσεις, επικοινωνία και αναγνώριση των διαφορετικών πολιτισμικών στάσεων και επαγγελματικής κουλτούρας).

- Η συμμετοχή των εκπαιδευομένων επηρεάζεται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ανθρώπων (προσωπικές αξίες των ανθρώπων και προηγούμενη εκπαιδευτική εμπειρία). Αυτά τα συγκεκριμένα στοιχεία είναι σημαντικό να μελετώνται και να αναγνωρίζονται κατά το σχεδιασμό και εφαρμογή κάθε προγράμματος.
- Η ανάπτυξη του προγράμματος αντανακλά και επηρεάζεται από τη φιλοσοφία όλων των εμπλεκόμενων μερών.
- Ο σχεδιασμός του προγράμματος ευνοείται σε μεγάλο βαθμό από την χρήση ποιοτικού τύπου ερευνητικών προσεγγίσεων. Ενώ τα ερωτηματολόγια σε πρώτη φάση έδωσαν κάποια στοιχεία για το προφίλ των συμμετεχόντων, αυτό που βοήθησε σημαντικά ώστε να αποκτηθεί η κατάλληλη πληροφορία ήταν η διερεύνηση πτυχών του προγράμματος μέσα από τα μάτια των συμμετεχόντων. Αυτό έγινε μέσω μεθόδων όπως η παρατήρηση και οι συνεντεύξεις. Έτσι αποκαλύφθηκαν κάποια σημαντικά στοιχεία που σχετίζονται με το σχεδιασμό του προγράμματος, όπως οι παραδόσεις, ο τρόπος ζωής, οι πεποιθήσεις, τα συναισθήματα και οι προσωπικές εμπειρίες, θέματα περιβάλλοντος και κουλτούρας και η επιρροή τους στην επίτευξη της μάθησης.

- Η υλοποίηση και η βελτίωση των προγραμμάτων εκπαίδευσης βασίζονται στις εμπειρίες των ανθρώπων.

Τα οφέλη για τους αποφοίτους συνδέθηκαν με την ανάπτυξη της γνώσης τους σε θέματα πρακτικής βασισμένης σε ενδείξεις και την ανάπτυξη των ικανοτήτων τους σε ό,τι αφορά στην εφαρμογή των νέων γνώσεων στην κλινική πράξη. Η βελτίωση του κλινικού έργου των νοσηλευτών και η παροχή υψηλής ποιότητας φροντίδας αποτέλεσε το ουσιαστικό όφελος που προέκυψε από το Πρόγραμμα. Επιπλέον, οφέλη προκύπτουν για τους οργανισμούς υγείας σε επίπεδο αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας, μείωσης κόστους, βελτίωσης διαδικασιών και αποτελεσματικής λήψης απόφασης βασισμένης σε τεκμήρια. Η επικαιροποίηση των γνώσεων αποφοίτων νοσηλευτών αντανακλά στην παροχή ποιοτικής φροντίδας και εστιάζει στην ασφάλεια των ασθενών και των υγιών πολιτών, στη διασφάλιση ποιότητας της παρεχόμενης φροντίδας και στην αποτελεσματικότητα-αποδοτικότητα του συστήματος υγείας.

Συμπεράσματα

Ο σχεδιασμός επιτυχημένων προγραμμάτων συνεχιζόμενης εκπαίδευσης λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες εκπαίδευσης, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τις εμπειρίες και την επαγγελματική κουλτούρα των επαγγελματιών στους οποίους απευθύνονται. Επιπροσθέτως, η φιλοσοφία σχεδιασμού αυτών των προγραμμάτων είναι σημαντικό να περιλαμβάνει τις θεμελιώδεις αρχές της ποιότητας στη δια βίου μάθηση, αυτή της αποτελεσματικότητας και της σύνδεσης με την αγορά εργασίας. Η σύνδεση της

σύγχρονης θεωρητικής γνώσης με την πρακτική και η διασύνδεση των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων με τους χώρους εργασίας φαίνεται να αποτελεί το ουσιαστικό όφελος αυτών των προγραμμάτων. Προϋποθέσεις για την εφαρμογή και τη διατήρηση της νέας γνώσης στην επαγγελματική πρακτική είναι η διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για τη συνέχιση της εκπαίδευσης και τη διάχυση της πληροφορίας μέσω υποστηρικτικών δικτύων και ομάδων διασύνδεσης μεταξύ των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών φορέων.

Εκπαιδευτές και Συντελεστές του Προγράμματος

ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ:

Σταυροπούλου Αρετή, Ροβίθης Μιχάλης, Ζωγραφάκης Μιχάλης, Ρίκος Νίκος, Κριτσωτάκης Γιώργος, Μελάς Χρήστος, Ρουμπελάκη Μαρία, Ανουσάκη Δέσποινα.

ΤΕΙ ΑΘΗΝΑΣ:

Κελέση Μάρθα, Μαρβάκη Χριστίνα, Βασιλόπουλος Γεώργιος, Βλάχου Ευγενία, Γκοβίνα Ουρανία, Καλογιάννη Αντωνία, Καπάδοχος Θεόδωρος, Καυγά Άννα, Κουτελέκος Ιωάννης, Παπαγεωργίου Δημήτρης, Πολυκανδριώτη Μαρία, Φασόη Γεωργία, Στεφάνου Ευαγγελία.

ΑΤΕΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ:

Μπελλάλη Θάλεια, Κουρκούτα Λαμπρινή, Μηνασίδου Ευγενία, Καυκιά Θεοδώρα, Δημητριάδου Αλεξάνδρα, Κουκουρικός Κων/νος, Τσαλογλίδου Αρετή, Μαστροκώστας Αθανάσιος, Μαλλιάρου Μαρία, Γκριζιώτη Μαρία, Κουταλάκη Παρασκευή.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗΣ ΓΝΩΣΕΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΑΕΙ (Π.Ε.Γ.Α.) «ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΒΑΣΙΣΜΕΝΗ ΣΕ ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ» ΥΛΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ (ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ – ΕΚΤ) ΚΑΙ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ ΕΣΠΑ 2007-2013.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας. Τεύχος Πρώτο, Αρ. Φύλλου 163, Νόμος 3879/2010, Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις. Αθήνα, 21 Σεπτεμβρίου 2010.
2. ΕΕ - ΥΠΕΠΘ - Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Αθήνα, 2011.
3. Rogers A. Η Εκπαίδευση Ενηλίκων. Εκδ. Μεταίχμιο Αθήνα, 2002.
4. Jarvis P. Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση: Θεωρία και πράξη. Εκδ. Μεταίχμιο Αθήνα, 2004.
5. De Young S. Μέθοδοι διδασκαλίας στη Νοσηλευτική Εκπαίδευση. Επιστημονική Επιμέλεια Ελληνικής Έκδοσης: Αρετή Σταυροπούλου. Εκδ. Λαγός Αθήνα, 2009.
6. Pawson R, Tilley N. Realistic Evaluation. Sage Publications LTD London, 1997.
7. Rogers A, Horrocks N. Teaching Adults. McGraw Hill Open University Press England, 2010.
8. Κασσωτάκης Μ, Φλουρής Γ. Μάθηση και Διδασκαλία. Τόμος Α. Αθήνα, 2006.
9. Dylan W. Formative assessment: getting the focus right. Educational Assessment 2006; (11): 283–289.
10. Gardner J. Assessment and learning. 2nd Ed. Sage Publications LTD London, 2012.
11. Stavropoulou A. The development and evaluation of a Quality Assurance Course for Nurses. Ph.D Thesis. CARDIFF UNIVERSITY UK, 2003.
12. Stavropoulou A, Stroubouki T. Using the principles of realistic evaluation approach in nurse education. Health Science Journal 2014; 8(4): 411-422.
13. Patton MQ. Qualitative Evaluation and Research Methods. 2nd Ed. Sage Publications LTD Beverly Hills, 1990.
14. Stavropoulou A, Stroubouki T. Exploring nurse students' expectations for developing a quality assurance course. Health Science Journal 2009; 3 (4): 254 – 262.
15. Stavropoulou A, Kelesi M. Concepts and methods of evaluation in nursing education – A methodological challenge. Health Science Journal 2012; 6 (1): 11-23.

Πίνακας 1. Στάδια σχεδιασμού και μέθοδοι συλλογής δεδομένων.

Στάδια	Ερωτήσεις αξιολόγησης	Προτεινόμενες μέθοδοι
1. Μελέτη του πληθυσμού-στόχου στον κοινωνικό και επαγγελματικό πλαίσιο του	1.1. Τα δεδομένα που συλλέξαμε αντικατόπτριζαν τις απόψεις, την εμπειρία και τη γνώση του πληθυσμού - στόχου σχετικά με το θέμα; 1.2. Τα δεδομένα μας διαφώτισαν σχετικά με το κοινωνικό πλαίσιο, την κουλτούρα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ανθρώπων; 1.3. Ήταν τα δεδομένα μας χρήσιμα για την ανάπτυξη του Προγράμματος; 1.4. Βοήθησαν τα δεδομένα στη λήψη αποφάσεων για το επόμενο στάδιο;	Επιτόπια μελέτη Αντανακλαστική σκέψη Παρατήρηση Ερωτηματολόγια
2. Ανάπτυξη δικτύου υποστήριξης	2.1. Παρείχε το δίκτυο υποστήριξη για την ανάπτυξη του Προγράμματος; 2.2. Διευκόλυε το δίκτυο τη συμμετοχή των επαγγελματιών στο Πρόγραμμα; 2.3. Τα δεδομένα μας διαφώτισαν σε θέματα δυναμικής της ομάδας και επικοινωνίας;	Επιτόπια μελέτη Αντανακλαστική σκέψη Παρατήρηση Προσωπικές επαφές
3. Συμμετοχή των εκπαιδευομένων στο Πρόγραμμα	3.1. Τα δεδομένα μας διαφώτισαν σχετικά με τις προσδοκίες των συμμετεχόντων; 3.2. Ήταν τα δεδομένα μας χρήσιμα για την ανάπτυξη του Προγράμματος; 3.3. Επετεύχθη η ενεργός εμπλοκή των εκπαιδευομένων στην ανάπτυξη του Προγράμματος;	Αντανακλαστική σκέψη Προσωπικές επαφές
4. Ανάπτυξη του Προγράμματος (δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού)	4.1. Κάλυπτε το περιεχόμενο του Προγράμματος τις προσδοκίες των εκπαιδευομένων; 4.2. Ελήφθησαν υπόψη κατά την ανάπτυξη του Προγράμματος θέματα που αφορούν την εφαρμογή του προγράμματος;	Αντανακλαστική σκέψη Ερωτηματολόγια Ανάλυση εγγράφων
5. Υλοποίηση του Προγράμματος	5.1. Η υλοποίηση του Προγράμματος επέδρασε στην ενίσχυση της μάθησης; 5.2. Τα δεδομένα που προέκυψαν από αυτό το στάδιο βοήθησαν στην αξιολόγηση του μαθησιακού αποτελέσματος;	Επιτόπια έρευνα Παρατήρηση Συνεντεύξεις Ερωτηματολόγια
6. Αξιολόγηση του Προγράμματος	6.1. Τα δεδομένα που συλλέξαμε μας έδωσαν επαρκείς πληροφορίες σχετικά με: i. Καταλληλότητα του προγράμματος ii. Εφαρμοσιμότητα σε άλλα πεδία iii. Σχετικότητα με την πρακτική iv. Τροποποίηση των στάσεων, απόψεων και γνώσεων των συμμετεχόντων; 6.2. Ήταν τα δεδομένα χρήσιμα για την περαιτέρω βελτίωση του Προγράμματος;	Αντανακλαστική σκέψη Ερωτηματολόγια Συνεντεύξεις